

Miroslav Frýdek a kolektiv: Právní, náboženské a politické aspekty starověké římské rodiny

1. vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012, 122 s. ISBN 978-80-7418-157-3

Stanislav Bruncko*

V ostravském nakladatelství KEY Publishing s.r.o. vyšla autorskému kolektivu pod vedením Miroslava Frýdka další publikace z oblasti římského práva, a to rok po Frýdkově učební pomůcce *Kurs římského práva*. Jak už je z názvu patrné, kniha se zabývá římskou rodinou z různých úhlů pohledu, přičemž kolektiv autorů tyto jednotlivé aspekty rozebírá i z hlediska jejich historického vývoje. Na jednom místě je tak shromážděn nejen výklad o právním postavení římské rodiny a o právech a povinnostech jednotlivých členů, ale též nástin základních náboženských představ, které se týkaly rodinného života a které měly na fungování římské rodiny mimořádný vliv. Publikaci pak doplňují kapitoly o vztahu mytologie a antické rodiny, o vlivech rodových zvyklostí v římské společnosti, o trestním právu a rovněž kapitola o postavení ženy ve vizigótském státě. Celá publikace se tak pokouší integrovat poznatky religionistiky, historie a římskoprávní vědy o římské rodině do jednoho organického celku, přičemž toto propojení by pak mohlo být východiskem nových a podnětných úvah. Otázkou však je to, zda se toho podařilo autorům dosáhnout, neboť kniha bohužel trpí různou úrovní kvality svých jednotlivých částí.

Klíčovými a současně nejdelšími částmi této relativně útlé brožury jsou zejména kapitoly o roli náboženství a tradice v římské společnosti a o právním postavení římské rodiny. Kapitola o náboženství přináší přehled těch náboženských představ Římanů, které se týkaly rodiny. Lze se tak dozvědět mnoho zajímavého o důležitosti a pestrosti náboženského života tehdejší rodiny a rovněž o povinnostech jednotlivých členů rodiny, co se týče zachovávání tradičních představ převzatých od předků a předávaných dalším generacím. Ukazuje se tak, že samotný *pater familias* měl nejen rozsáhlou pravomoc vůči členům vlastní rodiny, ale též množství povinností vůči nadpřirozenému světu a byl odpovědný za udržování domácího kultu. Ve světě římské rodiny totiž hráli mimořádnou roli domácí bůžkové nazývaní *Penáti* a *Larové*, bylo nutné uctívat duše zemřelých (nazývané

Mánové) a svůj význam měl mimo jiné i domácí kult bohyně *Vesty*.

Kapitola o římské rodině pak shrnuje množství právních i neprávních pravidel, které měly vliv na život rodiny. Autoři se zabývají stručným výkladem právního postavení jednotlivých členů rodiny a vztahy rodiny v rámci širšího společenského celku a objasňují, že rodina byla zejména specifickým majetkovým celkem, nad nímž měl moc *pater familias*, který v raných dobách rozhodoval i o životě a smrti jednotlivých členů rodiny. Zajímavý je i popis zvyklostí u přechodových rituálů života jednotlivce, jako jsou narození, dospělost, svatba a pohřeb. Výklad, který se zabývá státními zásahy do života rodiny (zejména zákony císaře Augusta), je zajímavý rovněž z pohledu současného rodinného práva a dotváří obraz římské společnosti, která navzdory velké svobodě té osoby, která byla tzv. *sui iuris*, znala i masivní ingerenci státní moci do soukromých poměrů jednotlivců.

Tyto klíčové kapitoly však bohužel místy provází určité nedostatky. Některé strany kapitol o náboženství (kap. 2.), o římské rodině (kap. 5.) a o římském trestním právu (kap. 6.) obsahují velké množství překlepů, gramatických chyb a zkomolených slov. Rovněž stylistická úroveň není v některých pasážích příliš dobrá (např. oddíl 6.3.2., seznam pramenů za kap. 3. atd.). Výjimkou také nejsou navzájem se překrývající a paralelní výklady o téže věci (např. v podstatě totožné rozsáhlé pasáže o římské svatbě v oddílech 5.3.3. a 5.5.2., velmi podobné oddíly 5.6.4. a 6.3.2.1., dvojité rozsáhlé citace téhož Ciceronova díla na str. 36 a 66 atd.), nebo výklady navzájem si odporující (např. o tom, kdy vlastně byla vykonána poslední lidská oběť, s. 18 a 21). To vše ukazuje, že publikaci se pravděpodobně mělo dostat mnohem větší pozornosti ve fázi harmonizace příspěvků od jednotlivých autorů, aby se tak podařilo sladit jednotlivé pasáže do jednotného organického celku, který by nechal více vyniknout všechny výhody multidisciplinárního přístupu.

Přes tyto nedostatky je však nutné vyzdvihnout i přínosy této publikace. Zejména se jedná o závěrečnou kapitolu pojednávající o postavení ženy ve vizigótském státě, která je v rámci českého prostředí zcela ojedinělá

* Mgr. Bc. Stanislav Bruncko, student doktorského studia na Katedře občanského práva na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, Brno, advokátní koncipient. E-mail: S.Bruncko@gmail.com.

a velmi dobře zpracovaná. Autorka této části, Silvie Šimordová, zde čerpá zejména z pramenů hispánské proveniencí a nabízí čtenáři důkladnou sondu do života rodiny v jednom z germánských států, které čerpaly z římského právního a kulturního odkazu. Rovněž kapitola o zvyklostech, které měly svůj původ v rodovém zřízení původního obyvatelstva a které byly v římské společnosti hluboce zakořeněny i v dobách pozdní republiky, objasňuje mnohé souvislosti v rámci fungování římského politického a náboženského života. Dalším

pozitivem publikace je velmi časté využívání přímých citací antických pramenů, přičemž zvláště čtenář méně znalý latiny ocení, že je připojen český překlad jednotlivých pasáží.

Pro uvedené přínosy lze proto publikaci jako celek ocenit. Nelze však zakrýt, že trpí neuspořádaností svých klíčových kapitol a velmi nízkou jazykovou úrovní. Bezsporu však zaujme čtenáře z různých vědních oborů a svým přístupem může inspirovat k podnětným úvahám a novým objevům.